

Niklas Natt och Dag

1793

JOHNNY
Kniga

Niklas Natt och Dag

1793

SUOMENTANUT KARI KOSKI

JOHNNY
Kniga

Copyright © Niklas Natt och Dag 2017
Made by agreement with Salomonsson Agency
First published by Forum bokförlag, Stockholm, Sweden 2017

JOHNNY
Kniga

Johnny Kniga Kustannus,
an imprint of Werner Soderstrom Corporation,
PL 314, (Lönrotinkatu 18), 00101 Helsinki
www.johnnykniga.fi

ISBN 978-951-0-43331-7
Painettu EU:ssa.

*Juonittelu synnyttää juonittelua,
väkivalta väkivaltaa.*

- THOMAS THORILD, 1793

ENSIMMÄINEN OSA

Indebetoun kummitus

SYKSY 1793

Osaksemme on langennut suuri kauhistus.

*Täällä liikkuu tuhansittain juoruja, toinen toistaan
mielipuolisempia. Varmaa tietoa on mahdotonta saada,
sillä matkustavaisetkin kertovat eri tavoin, ja jokaisesta
näyttää sukeutuvan kertoessaan pieni runoilija. Rikoksen
kammottavuus, sellaisena kuin siitä kerrotaan, on liian
suuri, jotta tietäisin mitä siitä pitäisi ajatella.*

- CARL GUSTAF AF LEOPOLD, 1793

Mickel Cardell kelluu kylmässä vedessä. Vapaalla oikealla kädellään hän tarttuu Johan Hjelmii kauluksesta. Hjelm retkottaa liikkumattomana hänen vierellään punaista vaahtoa suupielissä. Hänen sotilastakkinsa on liukas verestä ja murtovedestä, ja kun aalto kiskaisee viimeisenkin kaistaleen irti Cardellin kädestä, tämän tekisi mieli parkua, mutta kurkusta kuuluu pelkkä vaikerrus. Hjelm vajoaa nopeasti. Cardell painaa päänsä veden alle ja katselee hetken ruumiin matkaa syvyyksiin. Horteessaan hän on aavistavinaan jotain muutaakin, alempana, hänen aistiensa havaittavissa olevan maailman laitamilla. Silpoutuneita merimiehiä vajoaa tuhansittain kohti helvetin portteja. Pääkallokasvoinen kuoleman enkeli kietoo siipensä heidän ympärilleen. Lenat liikkuvat virran mukana kuin nauraen äänetöntä ivanaurua.

I.

”RAAKKI! MICKEL-RAAKKI! Herää!”

Kun Cardell alkaa palata tolkkuihinsa innokkaasta tuuppimisesta, kipu tuntuu vielä pitkän tovin vasemmassa käsivarressa, jota hänellä ei enää ole. Puuttuvan raajan paikalla riippuu nyt pyökistä veistetty puukäsi. Käsivarrentynkä on ujutettu puuhun koverretuun koloon, ja puu on kiinnitetty kyynärpäähän nahkaremmein. Ne puretuvat hänen lihaansa. Tässä vaiheessa hänen olisi tajuttava löysätä remmejä ennen kuin hän pökertyy.

Cardell avaa vastahakoisesti silmänsä ja näkee pöydän pinnassa levittäytyvän tahrojen kirjoman maiseman. Hän yrittää kohottaa päätään mutta huomaa posken takertuneen puiseen pöytälevyyn. Tahma kiskoo peruukin Cardellin päästä, kun hän nousee istumaan. Hän kiroaa ja sujauttaa peruukin hajamielisesti takin alle pyyhittyään sillä kasvonsa. Hattu on kierähtänyt lattialle, ja sen kupu on lommolla. Cardell pyöristää sen ja vetää lierin korvilleen.

Muisti alkaa palata. Hän on yhä Hamburgin kellarissa, on varmaan ryypännyt itsensä tainnoksiin pöydän ääressä. Hän vilkaisee olkansa yli ja näkee muitakin samassa jamassa. Ne harvat juopot, joita isäntä piti sen verran varakkaina ettei häätänyt katuojaan, röhöttävät yhä penkeillään ja pöytien alla odottamassa aamua, jolloin he voivat raahautua kotiinpäin kuulemaan perheensä sättimiset. Ei kuitenkaan Cardell. Raajarikkona hän asuu itsekseen, ja hänen

aikansa on hänen omaansa. ”Mickelin täytyy tulla! Fatburenissa kelluu vainaja!”

Kaksi katulasta on herättänyt hänet. Näiden kasvot näyttävät epämääräisesti tutuilta, mutta hän ei muista heidän nimiään. Lasten takana seisoo Baggen, Norströmin eukon pulska kavaljeeri, joka tuuraa emäntää. Tämän naama punoittaa, ja mies seisoo vielä unenpöpperöisenä lasten ja kellarin suurimman ylpeydenaiheen välissä. Se on kaiverruksin koristettu lasikokoelma, jota säilytetään lukkojen takana sinisessä kaapissa.

Kun kuolemaantuomitut viedään rankkurinrattailla Skanstullin teloituspaikalle, he poikkeavat matkalla täällä Hamburgin kellarissa, jossa heille tarjotaan viimeinen ryyppy, minkä jälkeen lasit kerätään huolellisesti talteen, niihin kaiverretaan nimi ja päivämäärä ja ne liitetään kokoelmaan.

Laseista voi juoda vain valvotusti ja lisämaksusta, jonka suuruus määräytyy teloitettun kuuluisuuden mukaan. Ryyppyn väitetään tuovan onnea. Cardell ei ole koskaan ymmärtänyt miksi.

Hän hieroo unen silmistään ja tajuaa olevansa yhä humalassa. Ääni tuntuu tahmealta, kun hän sanoo kokeeksi:

”Mitä helvettiä on tekeillä?”

Vanhempi lapsista, tyttö, vastaa. Pojalla on huulihalkio, ja ulkonäöstä päätellen hän lienee tytön veli. Poika nyrpistää nenäänsä Cardellin hengitykselle ja menee suojaan sisarensa taakse.

”Vedessä lojuu kuollut, ihan vesirajassa.”

Tyttö puhuu kauhun ja innostuksen sekaisella äänellä. Cardellin otsasuonet ovat ratkeamaisillaan. Hänen sydämensä jyskytys uhkaa peittää alleen sen vähäisen ajatustoiminnan jonka hän kykenee saamaan käyntiin.

”Miksi se minua liikuttaisi?”

”Mickel-kiltti, ei ole ketään muutakaan ja me tiedettiin että olet täällä.”

Hän hieroo ohimoitaan toivoen turhaan saavansa lievitystä.

Aamun kajo on hädin tuskin ehättänyt Södermalmin ylle. Yön pimeys leijuu yhä ilmassa, aurinko ei ole vielä noussut Sicklaönin ja Danvikenin ylle. Cardell kompuroi pitkin Hamburgin portaita ja jatkaa autiolle Borgmästaregatanille lasten perässä. Hän kuuntelee toisella korvalla kertomusta janoisesta lehmänkantturasta, joka oli kumartunut Fatburenin rantahiekalle juomaan mutta pinkaissutkin kauhuissaan Danton suuntaan.

”Sen turpa kosketti ruumista, ja sitten se teki täyskäännöksen.”

Järveä lähestyttäessä kiveys vaihtuu kuravelliin. Cardellilla ei ole aikoihin ollut asiaa Fatburenin rannoille, mutta mikään ei ole muuttunut. Iänikuisista suunnitelmista rantojen siivoamiseksi ja siltojen ja laiturien rakentamiseksi ei ole tullut yhtään mitään: ei mikään ihme, sillä valtio ja kaupunki huojuvat vararikon partaalla – hän jos kuka tietää sen, joutuuhan hän täydentämään niukkaa vuosipalkkaansa kaikenlaisilla lisätuloilla. Järveä ympäröineet kaupunkikartanot on muutettu manufaktuureiksi. Verstaat kippaavat jätteensä suoraan veteen ja ulosteille varattu laudoitettu aitaus pursuaa yli laidan, mutta kaikki ummistavat silmänsä. Cardell latelee tulikivenkatkuisen litanian, kun hänen saappaansa kanta lipeää kuravellissä, ja hän joutuu huitomaan taaksepäin terveellä kädellään pysyäkseen tasapainossa.

”Lehmä vain säikähti kun löysi mädäntyneen lajitoverin. Teuras-taja viskaa jätteensä järveen. Te herätitte minut onkimaan pelkkää härän rintakehää tai sian selkärankaa.”

”Me nähtiin kasvot vedessä, ihmisen kasvot.”

Fatburenin aallot liplattavat rantaan, johon on kerääntynyt keller-tävää vaahtoa. Lapset ovat siltä osin oikeassa, että muutaman metrin päässä kelluu tumma mytty joka haisee mädäntyneelle. Cardellin mielessä käy ensimmäiseksi, ettei se millään voi olla ihminen. Liian pieni.

”Se on teurasjätettä, kuten sanoin. Kuollut eläin.”

Tyttö pitää päänsä. Poika nyökkää vakuudeksi. Cardell puuskah-
taa alistuneena.

”Olen humalassa. Tuliko selväksi? Umpitunnelissa. Kännissä kuin käki. Muistakaa se sitten, kun joku kyselee siitä kerrasta kun juksasitte siveyspoliisin uimaan Fatburenissa ja hän antoi teille elä-männe selkäsaunan palattuaan rantaan litimärkänä ja raivoissaan.”

Hän kiskoo takin päältäään juuri niin vaivalloisesti kuin yksikätiseltä saattaa odottaakin. Unohtunut villaperuukki tipahtaa housunkauluksesta liejun sekaan. Samantekevää. Koko kammotus oli maksanut vain muutaman runstykin ja on muutenkin menossa muodista. Hän pitää sitä vain siksi, että huolitellumpi olemus parantaa sotaveteraanin mahdollisuuksia saada joku tarjoamaan ryyppy tai kaksi. Cardell vilkaisee taivaalle. Korkealla hänen yläpuolellaan yön tähdet tuikkivat nauhana Årstafjärdenin yllä. Hän ummistaa silmänsä sulkeakseen kauniin näyn mieleensä ja astuu oikea saapas edellä Fatbureeniin.

Vettynyt rantapenkki ei kestä Cardellin painoa. Hän lysähtää polvilleen ja tuntee järven veden hyökävän saappaanvarresta sisään, kun saapas jää kiinni mutaan ja jalka jatkaa matkaa hänen horjah- taessaan eteenpäin. Hän puolittain ui ja puolittain ryömii yrittäessänsä päästä syvemmälle.

Vesi on sakeaa ja valuu hitaasti hänen sormiensa lomitse täynnä kaikkea sellaista mitä edes Södermalmin hökkelikylässä ei pidetä säästämisen arvoisena.

Humala on heikentänyt hänen arviointikykyään. Hän tuntee paniikin vihlaisevan vatsassaan, kun pohja lakkaa tuntumasta jalkojen alla. Lätäkkö oli syvempi kuin hän oli oletanut, ja nyt hän on taas Ruotsinsalmessa kolme vuotta aiemmin, kammottavassa kurimuk- sessa Ruotsin asevoimissa matkalla suoraan tuonpuoleiseen.

Hän kahmaisee vedessä kelluvan ruumiin syleilyynsä, kun potkut saattavat hänet lähemmäksi. Ensimmäiseksi hän ajattelee olleensa oikeassa. Tämä ei ole ihmisolento. Se on eläimen raato, jonka teurastajan rengit ovat upottaneet ja joka on muuttunut poijuksi sisäl- mysten täytyttyessä mätänemiskaasuista. Sitten mytty käännähtää, ja hän joutuu sen kanssa kasvotusten.

Ruumis ei ole lainkaan mädäntynyt, mutta silti hän tuijottaa tyh- jiin silmäkuoppiin. Haljenneiden huulten alla ei ole enää hampaita. Hiukset hohtavat entisellään – yö ja Fatburenin limainen vesi ovat parhaansa mukaan himmentäneet niiden väriä, mutta vainajalla on kiistatta vaalea tukka. Cardell haukkoo henkeään niin kiivaasti, että nielee vettä väärään kurkkuun.

Kun yskänkohtaus menee ohi, hän heittäytyy rennoksi ja jää kellumaan ruumiin vierelle. Hän tarkastelee sen runneltuja kasvopiirteitä. Rannalla seisovista lapsista ei kuulu mitään. He odottavat hiirenhiljaa hänen paluutaan. Hän kääntyy vedessä ja rupeaa potkiimaan paljaalla jalallaan takaisin kohti rantaa.

Savisella penkalla ruumiin nostaminen käy raskaammaksi, kun vesi ei enää kannattele heidän painoaan. Cardell kierähtää selälleen ja potkii ylöspäin molemmin jaloin kiskoen samalla löytöään rievuis- ta, joihin se on kääritty. Lapset eivät auta häntä. He päinvastoin pe- rääntyvät kauhuissaan puristaen nenäänsä peukalolla ja etusormella. Cardell rykii kuravettä ja sylkäisee mutaan.

”Juoskaa Slussenille hakemaan kaupunginvahdit.”

Lapset eivät tee eletäkään totellakseen, he haluaisivat pysytellä sopivan kaukana mutta kurkkia samalla vilaukselta Cardellin saalis- ta. Vasta kun Cardell viskaa heitä kohti kourallisen järvässä lilluvaa saastaa, he saavat jalat alleen.

”Juoskaa nyt yövärtioon ja hakekaa tänne joku hemmetin sini- takki, saatana sentään!”

Kun pienten jalkojen töminä katoaa kuuluvista, hän kumartuu si- vuun ja oksentaa. Rantaan on laskeutunut hiljaisuus, ja yksinäisyy- dessään Cardell tuntee, kuinka kylmä syleily puristaa kaiken ilman hänen keuhkoistaan, ja äkkiä hänen on mahdotonta saada henkeä. Sydän jyskyttää yhä nopeammin, veri ryskää kaulasuonissa ja hir- vittävä pelko täyttää koko hänen ruumiinsa. Hän tietää liiankin hy- vin, mitä seuraavaksi tapahtuu. Hän tuntee kuinka käsivarsi, jota hänellä ei enää ole, ikään kuin tiivistyy pimeydestä, kunnes hänen olemuksensa jokainen osanen kertoo hänelle käsivarren palanneen siihen missä sen kuuluukin olla, ja kyynärvarressa tuntuu niin voi- makas kipu että se peittää alleen koko maailman, on vain rautaham- painen leuka joka nakertaa lihaa ja luuta.

Hän hätäntyy, kiskaisee nahkaremmit irti ja päästää puisen kä- sivarren mätkähtämään kuraan. Sitten hän tarttuu tynkään oikealla kädellään ja hieroo arpista ihoa muistuttaakseen aistejaan siitä, ettei

käsivartta, jonka ne uskovat tuntevansa, enää ole ja että kipeä haava on jo aikoja sitten parantunut.

Kohtaus ei kestä minuuttia kauempaa. Hän saa taas henkeä, ensin pinnallisesti huohottaen ja sitten rauhallisemmin, hitaammin. Kauhu sulaa pois ja maailma palaa tuttuun muotoonsa. Äkilliset paniikkikohtaukset ovat vainonneet häntä kolme vuotta, aina siitä lähtien kun hän palasi kuivalle maalle yhtä käsivartta ja toveria köyhempänä. Silti siitä on jo aikaa. Hän uskoi löytäneensä keinon pitää painajaiset loitolla. Viinan. Tappelut. Cardell katselee ympärilleen löytääkseen lohtua, mutta täällä ei ole muuta kuin hän itse ja ruumis. Hän keinuu edestakaisin pidellen tiukasti kiinni käden-tyngästään.

Cardellia ei liikuta, kuinka kauan kaupunginvahti viipyy. Hän istuu hiljaa rannalla ja tuijottaa eteensä. Märät vaatteet ovat kylmenneet, mutta suonissa riittää yhä viinaa lämmikkeeksi. Kun he viimein tulevat, he ovat parittain, kaksi miestä siniset takit valkoisten housujen päällä, ja kumpikin kantaa olallaan pistimellä varustettua muskettia. Kävelystä huomaa, että kumpikin on juonut, se on rangaistavaa mutta kovin yleistä. Hän tuntee toisen nimeltä. Monia järjestysvallan alipalkattuja palvelijoita yhdistää halu hukuttaa murheensa, ja kapakoissa on ahdasta.

”Mickel Cardell, enpä paremmin sano, uintiretkellä kaupungin likaviemärissä. Etsitkö jotain arvokasta, jonka satuit nielaisemaan vuorokausi sitten etkä kerennyt pelastaa potasta? Vai luitko raportin karanneesta huorasta joka lähti merille?”

”Turpa kiinni, Solberg. Minä ehkä haisen paskalle, mutta sinä ja ystäväsi lemuatte viinalle ja sikunalle. Sinuna kävisin rannassa vähän kurlaamassa kurkkua ennen kuin pitää käydä herättämässä korpraali.”

Cardell nousee pystyyn ja suoristaa jäykän selkensä. Hän osoittaa vieressään lojuvaa vainajaa.

”Siinä.”

Kalle Solberg kavahtaa ruumista heti tultuaan sen lähelle.

”Hyi helvetti.”

”Niin. Olettaisinkin, että toisen teistä olisi parasta jäädä tähän siksi aikaa, kun toinen kipaisee Slottsbackenille hakemaan poliisikamarin kivalterin.”

Cardell kietoo takkinsa ja puukätensä mytyksi ja ottaa paketin tynkäkätensä kainaloon. Hän ehättää astua askeleen eteenpäin mutta muistaa sitten hukkaamansa saappaan, pudottaa kantamuksensa mäkeen, tekee täyskäännöksen ja hoipertelee jäykin jaloin omia jälkiään niin arvokkaasti kuin suinkin pystyy, kunnes löytää oikean kuopan ja kiskaisee nahkasaappaan mutavellistä, joka korisee pettyneenä vastaukseksi. Solberg on vetänyt pitemmän korren ja on jo matkalla rinnettä ylös kohti kaupunkia. Hänen toverinsa seisoo hievahtamatta eikä tee elettäkään nauraakseen tai tehdäkseen pilkkaa. Häntä varmasti pelottaa jäädä yksin pimeään vainajan kanssa. Cardell nyökkää miehelle mennessään ohi. Hänellä itsellään on serkku, jonka asuinkorttelissa on kaivo ja toivon mukaan myös kannullinen saippuaa jaettavaksi.

2.

KIRJOITUSLIPASTON PÄÄLLÄ on paperiarkki, johon on piirretty ruutukuvio. Cecil Winge laskee taskukellon eteensä pöytälevylle, irrottaa ketjun ja työntää kynttilänjalassa rätisevän vahakynttilän lähemmäksi. Ruuvimeisselit ovat kaikki siistissä rivissä, samoin pinsetit ja muutamat pihdit. Hän pitelee käsiä edessään liekin valossa. Niissä ei näy merkkiäkään vapinasta.

Hän aloittaa työnsä varovasti. Hän avaa kellon, irrottaa sokat, jotka pitävät osoittimia paikoillaan, siirtää ne pois kellotaululta ja asettaa kummankin omalle ruudulleen paperin päälle. Hän poistaa kellotaulun ja paljastaa koneiston, joka irtoaa paikaltaan vastaan hangoittelematta. Hän purkaa sen hitaasti hammasratas kerrallaan ja asettaa jokaisen omaan musteella piirrettyyn aitaukseensa. Vapauduttuaan vankeudestaan litteä jousi ojentuu pitkäksi kierukaksi. Sen alla on rattaisto. Sitten liipottimen suojus. Hädin tuskin ompe-luneuloja suuremmat meisselit hivuttavat pienet ruuvit koloistaan.

Kun Wingellä ei ole omaa kelloa käytössä, kirkonkellot kertovat hänelle ajan kulun. Ladugårdslandetin yllä kumahtelee Hedvig Eleonoran iso kello, Saltsjönin poikki kantautuu kalliollaan kohoavan Katarinan kellotornin hiljainen kaiku. Aika kiirii.

Kun koneisto on kokonaan purettu, hän ryhtyy toistamaan liikkeitä päinvastaisessa järjestyksessä. Kello rakentuu hitaasti, kun jokainen osa löytää oikean paikkansa. Hänen kapeat sormensa alkavat kouristella, ja kerta toisensa jälkeen hän joutuu pitämään tauon,

jotta lihakset ja jänteet pääsevät rentoutumaan. Hän puristaa kätensä nyrkkiin ja avaa ne, hieroo niitä vastakkain ja venyttelee niveliä polviaan vasten. Epämukava työasento käy voimille, ja yhä useammin tuntuva kivistys lonkassa leviää ristiselkään ja pakottaa hänet jatkuvasti vaihtamaan asentoa tuolissaan.

Kun osoittimet ovat taas paikoillaan, hän vie pienen avaimen koloonsa ja tuntee jousen vastuksen vääntäessään sitä. Heti hellittäessään otteensa hän kuulee tutun tikityksen ja ajattelee sadannen kerran kesän jälkeen samaa asiaa: näin maailman pitäisi toimia. Rationaalisesti ja ymmärrettävästi, niin että jokaisella hammasrattaalla on paikkansa ja sen liikkeiden vaikutus on tarkalleen ennakoitavissa.

Luottamuksen tunne menee nopeasti ohi. Se haihtuu hänen mielestään heti kun ajatukset palaavat retkiltään ja maailma, jossa aika pysähtyi muutamaksi hetkeksi, muotoutuu uudelleen hänen ympärilleen. Ajatukset lähtevät harhailemaan. Hän vie sormen ranteelleen ja laskee sydämensä lyönnit samalla kun sekuntiviisari tekee kierroksen kannen alta paljastuvalla kellotaululla, johon on kirjoitettu kellosepän nimi: Beurling, Tukholma. Hän laskee sataneljäkymmentä lyöntiä minuutissa. Meisselit ja työkalut ovat omilla paikoillaan, ja juuri kun hän valmistautuu aloittamaan koko urakan alusta, hän haistaa ruoankäryn, kuulee piian raaputtavan kamarin ovelta ja äänen kutsuvan häntä pöytään.

Pöytäliinalle lasketaan sinikuviainen keittokulho. Isäntä, köydenpunoja Olof Roselius, painaa päänsä pikaiseen ruokarukoukseen ja kurkottaa sitten nostamaan kulhon kannen. Hän tukahduttaa kirouksen ja ravistelee kivun sormenpäistään poltettuaan näppinsä kahvaan.

Tuolillaan köydenpunojan oikealla puolen Cecil Winge on tarkastelevinaan pöydän puupintaa, joka on kietoutunut varjoihin vahakymmentilän alla, samalla kun piika kiittää avuksi pyyhe kädessä ja nauristen ja keitetyn lihan tuoksu saa rypyt siliämään köydenpunojan otsalta. Seitsemänkymmentä ikävuotta ovat haalistaneet kaiken värin hänen hiuksistaan ja parrastaan. Hän kököttää kumaraisena tuolillaan. Roselius on tunnettu kunnan miehenä, joka on vuosien ajan osallistunut Hedvig Eleonoran kirkon vaivaistalon ylläpitoon ja jakanut anteliaasti

omaisuuttaan, joka aikoinaan oli niin suuri että hän oli saattanut ostaa kreivi Spenin kaupunkikartanon Ladugårdslandetin laitamilta. Hänen vanhuuttaan ovat varjostaneet epäonniset kaupat, joita hän erehtyi naapurinsa, kamarikollegion kamreeri Ekmanin kanssa tekemään länsipohjalaisesta sahasta. Winge arvelee, että Roselius kokee saaneensa surkean palkan vuosikymmeniä harjoittamastaan hyväntekeväisyydestä. Katkeruus lepää tukahduttavana kupuna koko talon yllä.

Koska Winge on talossa vuokralaisena, hän tuntee pakostakin olevansa muistutus huonoista ajoista. Tänä iltana Roselius vaikuttaa tavallistakin alakuloisemmalta ja huokaisee joka lusikallisen kohdalla. Kun hän on rykinyt kurkkunsa selväksi ja rikkoo hiljaisuuden, lautasen pohjalla on vain muutama lusikallinen.

”Nuorille on hankala antaa neuvoja. Saa vain haukkuja palkkaiseen. Silti haluan nyt puhua suoraan, Cecil, ja ole kiltti ja kuuntele. Haluan vain sinun parastasi.”

Roselius sallii itsensä huokaista syvään ennen sitä mikä on sanottava.

”Sinun toimintasi on luonnotonta. Miehen on oltava vaimonsa rinnalla. Etkö vannonut hänelle uskollisuutta niin hädän kuin himonkin hetkellä? Palaa hänen luokseen.”

Veri lehahtaa Wingen kalpeille kasvoille. Tunteen kiivaus yllättää hänet. Järjen miehelle ei ole soveliasta päästää arvostelukykyään sumenemaan ja antaa vihalle valtaa. Hän vetää syvään henkeä, tuntee sydämenlyöntiensä rummuttavan korvissaan ja keskittyy pääsemään taas tunteidensa herraksi. Samalla hän jättää vastaamatta. Winge tietää, etteivät vuodet ole millään muotoa vähentäneet juonikkuutta, jolla Roselius oli aikoinaan hankkiutunut ammattikuntansa johtavaksi edustajaksi. Hän voi miltei kuulla köydenpunojan ajatusten liikkeitä otsaryppyjen alla. Jännite heidän välillään kasvaa ja hiipuu taas hiljaisuuden jatkuessa. Roselius huokaisee, nojaa taaksepäin ja kohottaa kätensä sovinnollisesti.

”Sinä ja minä olemme nauttineet yhdessä monta ateriaa. Olet lukenut ja nopeaälyinen. Tiedän myös, ettet ole paha mies, päinvastoin. Mutta uudet aatteet ovat sokaisseet sinut, Cecil, uskot että kaiken voi ratkaista ajatuksen voimalla. Sinun ajatuksesi voimalla.

Sinä erehdyt. Tunteet eivät taivu sellaisiin ohjaksiin. Mene takaisin vaimosi luo, teidän molempien tähden, ja jos olet tehnyt hänelle vääryyttä, pyydä anteeksi.”

”Toimin hänen parhaakseen. Olin harkinnut sen tarkoin.”

Jopa hänen omissa korvissaan sanat kuulostavat itsepäisen lapsen puolustuspuheelta.

”Cecil, mihin ikinä pyritkään, tulos oli jotain muuta.”

Winge ei voi estää käsiään vapisemasta, ja hän laskee lusikan kädestänsä, jotta kukaan ei huomaisi mielenliikutusta. Omaksi harmikseen hän kuulee äänensä, joka ei ole käheää kuiskausta kummempi.

”Sen olisi pitänyt toimia.”

Kun Roselius vastaa, köydenpunojan ääni on aiempaa lempeämpi.

”Näin hänet tänään, Cecil, sinun vaimosi, kalakojuilla Katthavetin rannalla. Hän odottaa lasta. Hänen mahaansa ei käynyt enää peittelemisen.”

Winge säpsähtää tuolissaan ja katsoo ensimmäisen kerran köydenpunojaa suoraan kasvoihin.

”Oliko hän yksin?”

Roselius nyökkää ja kurkottaa laskemaan kätensä Wingen kyyvärivarrelle. Winge siirtää sen nopeasti köydenpunojan ulottumattomiin. Vaistomainen reaktio yllättää hänet itsensäkin.

Winge sulkee silmänsä päästäkseen taas tunteidensa herraksi, ja lyhyen hetken, joka hidastaa kaiken hänelle sopivaan tahtiin, hän viipyy mielensä kirjastossa, jossa kirjarivit seisovat järjestyksessä täydellisessä hiljaisuudessa. Hän valitsee Ovidiuksen teoksen ja lukee umpimähkään muutaman sanasen: *Omnia mutantur, nihil in-herit*. Kaikki muuttuu, mutta mikään ei katoa. Sanoista hän saa tarvitsemansa lohdun.

Kun hän avaa taas silmänsä, niissä ei näy minkäänlaista tunnetta. Hän saa vapisevat kätensä vaivoin hallintaansa, laskee lusikkansa huolellisesti oikealle paikalleen, työntää tuolin taaksepäin ja nousee pöydästä.

”Kiitän sekä keitosta että huolenpidosta, mutta taidan silti tästä hetkestä lukien syödä illallisen omassa kamarissani.”

Poistuessaan hän kuulee köydenpunojan äänen.

”Jos ajatus sanoo yhtä ja todellisuus toista, ajatuksen täytyy silloin olla väärässä. Kuinka tämä ei ole sinulle itsestään selvää, klassisen koulutuksen saaneelle miehelle?”

Winge ei osaa vastata, mutta käydessään kauemmaksi hän voi teeskennellä ettei kuullut.

Cecil Winge hoippuu eteiseen horjuvin jaloin ja edelleen portaita ylös kamariin, jossa hän on asunut köydenpunojan vuokralaisena kesästä asti. Hän hengästyy helposti ja joutuu nojaamaan ovenpieleen ottaakseen tukea.

Hänen ikkunansa takana kaupunkikartanon pihalla on hiljaista. Saltsjönin puoleisella rinteellä avautuu hedelmätarha. Puunlatvojen lomitse kajastaa valoa Skeppsholmenilta, missä matruusit lopettelevat päivän töitä toivoen pääsevänsä katon alle. Vielä kauempana piirtyy Katarinan kirkon torni taivasta vasten. Iltatuuli puhaltaa.

Joka päivä tuntuu kuin kaupunki hengittäisi, aamulla sisään mereltä päin ja illalla vuorostaan ulos, jolloin jokainen tuuliviiri kääntyy akselinsa varassa osoittamaan takaisin rantaan. Kurckan, vanha tuulimylly, kalkattaa paikallaan vastalauseeksi köydelle, joka on kahlinnut sen siivet. Kauempana kaupungista yksi sen sisarista vastaa näkymättömissä samalla tavoin.

Winge näkee kuvansa piirtyvän ikkunaan. Hän ei ole vielä täyttänyt kolmeakymmentäkään. Hiukset on sidottu niskasta kiinni nauhalla, hänen kalpeat kasvonsa erottuvat selvästi tummaa hiusrajaa vasten. Solmio on sitaistu ylös, ja se peittää koko kaulan. Hän ei enää näe missä horisontti päättyy ja taivaankansi alkaa. Vasta ylempanä kimaltavat tähdet. Sellainen maailma on: niin paljon pimeyttä, niin vähän valoa. Ikkunan ylänurkassa hän erottaa tähdenlennon, viivan joka kiittää välähdyksessä taivaankannen poikki. Hänen lapsuudessaan sanottiin, että sillä joka näkee tähdenlennon on oikeus yhteen toivomukseen. Hän ei ole pitkiin aikoihin lotkauttanut korvaansa uskomuksille, mutta on hänellä yksi toive, sanaton.

Pihan lehmusten keskellä hän näkee lyhdyn, vaikkei odotakaan vieraita. Sieltä huudetaan hänen nimeään. Hän kietaisee takin ylleen,

Paras ruotsalainen esikoisrikosromaani 2017!

Kuningas Kustaa III on ollut jo vuoden poissa päiviltä ja Ruotsi on paroni Reuterholmin rautaisessa puristusotteessa.

Sodassa vammautuneet miehet, raakit, toimivat siveyspoliiseina kaupungissa, jossa prostituutio, rikollisuus ja väkivalta rehottavat villeinä. Ruotsinsalmen taistelussa vasemman kätensä kyynärpäästä alaspäin menettänyt Mickel Cardell on yksi heistä. Palkkansa lähinnä viinana nauttiva Cardell hälytetään katsomaan ruumista. Torso on raajatton, silmätön ja kielelön.

Tarvitaan kuoleman jo merkitsemä, keuhkotaudin riivaama lainoppinut Cecil Winge selvittämään murhaa. Henkirikos yhdistää toisiinsa säädyt ja sukupuoli, ja tietysti nämä kaksi resuista tutkijaa, joiden aseena on Wingen äly ja toisinaan Cardellin puinen käsiproteesi, verraton lyömäse tappeluissa.

Vuonna 1793 Tukholma on korruptoitunut, köyhä, sairas ja likainen ja alkamassa on vielä historiallisen ankara talvi.

Näistä lähtökohdista Niklas Natt och Dag maalaa ajankuvaltaan täyteläisen, rujonkauniin freskon.

Ruotsin dekkariakatemian palkitsema 1793 on monitasoinen mutta äärimmäisen viihdyttävä romaani.

